

- Strauss, A.L. (1987). *Qualitative analysis for social scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Strauss, A.L. & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park: Sage.
- Strauss, A.L. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Wester, F. & Peters, V. (2004). *Kwalitatieve analyse: uitgangspunten en procedures*. Bussum: Coutinho.

Een foto voor de kwalitatieve onderzoeker

Freek Janssens

Golden-Biddle, K. & Locke, K. *Composing Qualitative Research*. Second Edition. Londen: Sage Publications, 2007, 144 pagina's, ISBN 1-4129-0561-3, € 37,99.

Voor kwalitatieve onderzoekers is het altijd een grote uitdaging de grote hoeveelheid opgedane kennis om te zetten in een goed artikel of boek. De auteurs van het boek *Composing Qualitative Research*, Karen Golden-Biddle en Karen Locke, beloven in het begin van dit werk dat ze een vernieuwende blik op het schrijfproces zullen presenteren. Daarnaast bieden zij verschillende inzichten en strategieën om onderzoek gepubliceerd te krijgen.

Schrijven met een plot

Dat het schrijven van een boek over hoe je moet schrijven niet eenvoudig is, erkennen de auteurs al in de introductie. Gedurende vijf hoofdstukken doorlopen Golden-Biddle en Locke op chronologische wijze het schrijf- en publiceerproces. De auteurs gaan uit van een systematische, concrete aanpak. Een dergelijke aanpak brengt echter het gevaar met zich mee dat de dynamiek van het schrijven onvoldoende tot uitdrukking komt. Om hun aanpak toch tot 'leven' te brengen, maken de auteurs gebruik van de metafoer. Een goed artikel schrijven, zo betogen ze, is het creëren van een *theorized storyline*, een plot dat de empirisch onderzochte wereld verbindt met de theoretische, geschreven wereld.

Hoewel wij als onderzoekers uiteindelijk schrijvers van verhalen zijn, zo beargumenteren de auteurs, bestaan er onduidelijkheden en onenigheden over hoe men dient te schrijven. De positivistische visie dat de data van kwalitatief onderzoek in zichzelf betekenisvol zijn, vervangen de auteurs door het uitgangspunt dat de betekenis schuilt in de presentatie daarvan in onder andere teksten. Het schrijven en de rol van de schrijver zijn dus cruciale elementen in een onderzoek, evenals de rol van de lezer, zowel in de gedaante van de academicus die artikelen in wetenschappelijke tijdschriften leest, als in de gedaante van de *reviewer* en collega die het te publiceren artikel beoordeelt. In een wisselwerking, een

‘conversatie’, creëren beiden een verhaal waarbij wederzijdse verwachtingen van invloed zijn.

Dat auteurs op verschillende manieren schrijven, is weinig verwonderlijk. De auteurs behandelen vier aanpakken: het creëren van een pakkend begin, het gebruik van methodologische secties, de verweving van theorie en data en ten slotte de introductie van een relevant probleemstuk. Deze aanpakken zijn helder, maar niet vernieuwend. Het blijft bovendien onduidelijk waarom juist deze vier manieren behandeld worden. Ook de observatie dat een schrijver, naarmate zelfreflectie in de wetenschap steeds belangrijker wordt, zijn eigen karakter duidelijker in de teksten naar voren laat komen, is niet erg verrassend. Het verklaart wellicht wel de keuze van de auteurs om hun boek vanuit de eerste persoon te schrijven, waarbij zij de lezer direct aanspreken.

Publiceren om erkend te worden

Wanneer de auteurs het publiceren van een artikel bespreken, komen zij tot een interessant inzicht. Het publiceren van een artikel, zo leggen zij uit, is in werkelijkheid een verzoek van de onderzoeker aan de relevante wetenschappelijke wereld om haar theoretische claims te erkennen als waarheden. Heel terecht merken de auteurs ook op dat het verborgen doel waarom we schrijven en publiceren ligt in een persoonlijke interesse, namelijk om geaccepteerd te worden als autoriteit op een bepaald wetenschappelijk gebied. Binnen het gepresenteerde verhaal positioneert de auteur zich als lid van de relevante wetenschappelijke gemeenschap. Belangrijke retorische strategieën, die bijdragen aan de overtuigingskracht van een artikel, zijn bijvoorbeeld het werk van anderen citeren en het beschrijven van de geaccepteerde onderzoekstechnieken. Dat auteurs tegenwoordig, aldus Golden-Biddle en Locke, steeds meer hun eigen persoon ‘als mens’ in hun teksten leggen, beschouwen zij ook als een retorische strategie.

Na deze verfrissende observatie die, hoewel iedereen het stiekem al wist, nooit wordt uitgesproken, blijft het boek steken in de uitleg van de gebruikelijke stappen bij het schrijven van een goed plot. Het benadrukken van de relevantie van de studie, het plaatsen van de studie in de literatuur, het problematiseren van de literatuur om hierin ruimte te creëren voor de eigen studie en het aangeven hoe de eigen studie deze problemen overkomt zijn de vier invalshoeken – of *rhetorical moves* – die worden opgesomd. De systematische aanpak van het boek waarbij elke stap wordt gesplitst in een bepaald aantal substappen leidt in dit geval tot een beschrijving van de gebruikelijke werkwijze van auteurs en hiermee blijkt het boek niet in staat de belofte om verrassende ideeën te ont-hullen waar te maken.

Gedurende het gehele boek, maar vooral in het laatste hoofdstuk, illustreren de auteurs hun argumenten met voorbeelden uit de praktijk. Zij putten hierbij uit een grote verscheidenheid aan trajecten van publicaties, waarbij zij met de betreffende auteurs hebben gesproken over het schrijf- en publicatieproces. De vele voorbeelden die ze gebruiken zijn helder, maar voegen na een tijdje geen extra betekenis meer toe. Het is nuttig voor de

beginnende schrijver te lezen hoe een *reviewer* of *editor* reageert op een ingezonden artikel, maar dit is ook duidelijk met minder dan tien voorbeelden. Zoals een collega tegen mij zei, is zelfs de lekkerste maaltijd vervelend als de gerechten te groot zijn.

Evaluatie

Dit boek is enerzijds geschreven om de discussie over academisch schrijven te stimuleren en anderzijds om de mysteriën rondom het publiceren in wetenschappelijke tijdschriften te ontmaskeren. In de tweede doelstelling zijn de auteurs mijns inziens geslaagd. Zeker voor de beginnende schrijver zal dit boek een positief gevoel geven: 'Ik doe het dus goed zoals ik het nu doe.' Wat dit impliceert, is dat het boek beschrijvend is en de lezer bevestigt in zijn aanpak. Het laat zien hoe het proces van schrijven en publiceren verloopt. De auteurs zijn er echter niet in geslaagd de discussie over academisch schrijven te stimuleren. Het ontbreekt aan gedachteprikkelende, originele ideeën, terwijl het onderwerp daar wel aanleiding toe geeft.

Een spiegel is altijd nuttig voor de kwalitatieve onderzoeker, die zich continu bewust moet zijn van zijn eigen handelen. Door regelmatig naar zichzelf te kijken, kan een schrijver tot verrassende inzichten komen. Dus hoewel de ideeën die in dit boek zijn gepresenteerd vaak voor de hand liggen, is het goed dat de auteurs ze expliciet hebben gemaakt. Vooral beginnende schrijvers kunnen zelfvertrouwen putten uit de herkenbaarheid van de door Golden-Biddle en Locke gepresenteerde aanpakken en de 'insiders blik' die zij geven in de wereld van het (academisch) schrijven.

Maar *Composing Qualitative Research* is meer een foto dan een spiegel. Een foto is beschrijvend en statisch. Zij mist de dynamiek die kenmerkend is voor een spiegel. In plaats van mee te veranderen met de wereld, is een foto een momentopname en biedt zij geen nieuwe informatie meer nadat ze goed bestudeerd is. *Composing Qualitative Research* is een nuttig boek voor de beginnende schrijver, maar dient na het lezen teruggebracht te worden naar de bibliotheek vanuit waar men op zoek gaat naar blijvende – en dus veranderende en constant stimulerende – reflexiviteit.

